

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid Oirschot

NIEUWSBRIEF November 2024

Voorwoord

Social media zijn tegenwoordig een vanzelfsprekendheid al kunnen ze zowel een zegen als een vloek zijn. Alhoewel ook in de 17e eeuw werd er al flink op los geroddeld.

Het is een zegen én een vloek: dankzij sociale media komen mensen wereldwijd dichterbij elkaar, wordt de communicatie makkelijker en worden nieuwsberichten razendsnel verspreid.

Voor de jongeren van tegenwoordig is dat een vanzelfsprekendheid. Net als alle nieuwe technologie heeft ook deze ontwikkeling echter een keerzijde: via sociale media kunnen roddels gemakkelijk anoniem worden verspreid: social media-apps als Instagram en TikTok worden op grote schaal gebruikt om nep-nieuws, maar ook roddels te verspreiden. Maar ofschoon de snelheid en de omvang van een andere schaal zijn dan vroeger is roddelen van alle tijden. Een voorbeeld uit het Oirschotse archief.

Onder een Oirschotse schepenakte uit 1686 staat deze (onbevoegd gemaakte) aantekening:
"Ik Jan Reinbende, ouwe neuker van Oirschot, brengt bij deze aan de belanghebbende ter kennis, dat Ida van Oosterzee in de kraam moet".

*Ik Jan Reinbende ouwe neuker
van Oirschot brengt bij deze aan de belang
hebbende ter kennis, dat Ida van Oosterzee
in de kraam moet*

Bij mijn speurtocht naar de achtergrond van deze aantekening ging ik aanvankelijk uit van de naïeve veronderstelling dat deze geschreven moest zijn in dezelfde tijd als het protocol was geschreven, dus aan het einde van de zeventiende eeuw. Uiteindelijk kwam ik de in de aantekening genoemde personen jaren later bij toeval tóch op het spoor, en wel in het midden van de negentiende eeuw. Het blijkt te gaan om twee protestantse tieners van goeden huize.

Jan Rijnbende is de zoon van Simon Rijnbende jr., *koornwijnstoker*, en Jacoba Knappert. Simon jr., *particulier*, en zijn vrouw wonen in 1850 in Oirschot op de Kerkhof (centrum), met hun vier kinderen en een dienstmeid. In 1854 vertrekt het gezin naar Wageningen. Ida van Oosterzee is geboren te Elkerzee (op Schouwen-Duiveland). Zij is de dochter van Hendrik Marinus Christiaan van Oosterzee en Clasine Geertruida Uijttenhooven. Dominee H.M.C. van Oosterzee is sinds 1844 predikant van de Hervormde gemeente Oirschot en Best, maar niet zo'n hele strenge. Hij is amateurarcheoloog en publiceert veel, onder andere een beknopte autobiografie, in zijn eigen woorden "*Om het dengene, die mijnen naam plaats en zal in de verzameling Levensbeschrijvingen, gemakkelijk te maken, zal ik hier eenige gegevens voor hem opteekenen, aan hem overlatende het gebruik dat hij ervan maken zal.*" Hij wordt in 1844 bevestigd in Oirschot, *waar eene goede Protestantsche kostschool was.*

De overstap van zijn vorige gemeente, Elkerzee, naar Oirschot is moeilijk. De dominee schrijft daarover onder andere: *Wij hebben er (in Oirschot) dus veel onaangenaamheid te verduren en te verduwen gehad.*"

De familie van Oosterzee woont in de Hervormde pastorie van Oirschot, in de Koestraat. Om het *armzalig traktement* aan te vullen heeft hij schoolleerlingen als kostgangers in huis. Na *onaangenaam-heden in de Gemeente* treedt hij op 28 juli 1872 terug, en vestigt zich in Haarlem waar hij in 1877 overlijdt.

Het bevolkingsregister van Oirschot stelt ons in staat de aantekening in het protocol van 1686 te dateren op circa 1854. Jan Rijnbende verliet Oirschot immers aan het einde van dat jaar. Ida van Oosterzee was toen nog niet getrouwd.

Het bericht van Jan Rijnbende, *ouwe neuker van Oirschot*, dat *Ida van Oosterzee in de kraam moet is* waarschijnlijk een roddel, bedoeld om de ongehuwde oudste dochter van de plaatselijke predikant in een kwaad daglicht te stellen. Er is geen bewijs dat Ida inderdaad bevallen is van een voorechtelijk kind, zodat het gissen blijft naar de aanleiding van het bericht. Was het een pesterijtje, gericht tegen de liberale dominee, een van de onaangenaamheden die het gezin *te verduren en te verduwen* had? Of wellicht *wishful thinking* van een verliefde tiener (Jan is 18 jaar oud in 1854), die gehoopt had op een relatie met de domineesdochter?

Aan de aanduiding *ouwe neuker van Oirschot* moeten we niet de moderne, seksueel getinte betekenis toekennen. Behalve *stompen, stoten of slaan* betekent neuken ook *bedriegen, beetnemen, foppen* (vergelijk: *verneuken*). Het maakt de veronderstelling dat het om een pesterij gaat waarschijnlijker.

Hoe Jan Rijnbende erin geslaagd is zijn scabreuze boodschap in het schepenprotocol te schrijven is een raadsel.

Anton Neggens
Voorzitter

Lezing 'De (Oirschotse) beiaard' donderdag 21 november 2024

Wilt u graag meer weten over de geschiedenis van de beiaard en de klokken van onze imposante Sint-Petrusbasiliek? In deze lezing vertelt de beiaardier van Oirschot u daar alles over. Ook nieuwe ontwikkelingen komen aan de orde zoals het mobiele carillon!

Donderdagavond 21 november as. organiseert heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' de lezing 'De (Oirschotse) beiaard' in de Harmoniezaal van restaurant De Burgemeester in Oirschot.

In deze lezing geeft Rosemarie Seuntiëns, de beiaardier van Oirschot, ons een inkijkje in de wereld van het carillon.

In woord, beeld en geluid neemt ze ons mee naar de boeiende geschiedenis van de beiaard, en de klokken van de betoverende Sint-Petrusbasiliek.

Ook gaat ze in op nieuwe ontwikkelingen zoals het mobiele carillon, beiaardplus-concerten en internationale festivals. Van Eindhoven tot Barcelona, Gdansk, Praag en Washington DC!

Rosemarie Seuntiëns geboren in Klokkendorp Asten is beiaardier in Asten, Eindhoven, Helmond, Oirschot, Roermond en Venray.

Ze verzorgt gastconcerten in allerlei landen in Europa zoals bijv. jaarlijks in Praag op 1ste kerstdag op Oldtown Square en de rivier de Moldau.

Tijdens het Freedomconcert op 10 mei 2023 in Washington concerteerde Rosemarie op de Nederlandse beiaard van Arlington, aansluitend op de toespraak van Prinses Margriet der Nederlanden.

Voor de promotie van de beiaard bij het grote publiek ontwikkelde ze de show 'Roaming Bells' en werkte ze onlangs mee aan de spectaculaire show "Clockhouse", een productie van DJ Mirte Damen t.g.v. 650 Jaar stad Woerden.

Seuntiëns houdt zich ook graag bezig met het creëren van projecten rondom de beiaard als cultureel erfgoed.

De lezing is gratis toegankelijk voor leden van de Heemkundekring Oirschot. Ook niet-leden zijn van harte welkom; voor hen geldt een entreebedrag van € 5,-.

De lezing start om 20.00 uur in de Harmoniezaal van restaurant De Burgemeester, aan de Markt in Oirschot.

Terugblik Grote Excursie Diest en Hasselt

Ieder jaar organiseert de reiscommissie in het najaar een grote excursie, dit jaar met als bestemming Diest en Hasselt. De excursie was een groot succes!

Toegangspoort Begijnhof Diest

Op zaterdag 12 oktober jl. vond de grote excursie plaats en de reis ging dit keer naar het Belgische Diest en Hasselt. De bus zat bomvol en na koffie met een versnapering in het Begijnhof werd het romantische stadje Diest verkend met de zogenaamde Oranje wandeling. Na de lunch bracht de bus ons naar Hasselt dat ook volop bezienswaardigheden telt. En het Belgische frietje tot besluit lieten de deelnemers zich uitstekend smaken. Al met al een boeiende excursie. En alles was puik geregeld door de reiscommissie waarvoor hulde.

Een uitgebreid verslag van deze Grote Excursie vindt u in de nieuwste aflevering van ons heemkundig tijdschrift Van den Herd die deze maand uitkomt.

En dan zijn er natuurlijk de foto's nog! Ad van Zelst heeft daar weer zijn best op gedaan en u kunt die bekijken door op de volgende link te klikken (met ctrl+klikken):

<https://photos.app.goo.gl/C6yebuWhPJNTTgcx6>

Namens het bestuur

Opbrengst RABO CLUB SUPPORT

In september jl. was er de jaarlijkse Rabo Club Support Actie waarbij gestemd kon worden op verenigingen uit de regio. Ook de heemkundekring deed daar weer aan mee en met resultaat!

Afgelopen september was er zoals ieder jaar ook nu weer een Rabo Club Support actie om alle verenigingen in de regio te ondersteunen. Ook onze heemkundekring had zich daarvoor ingeschreven met als bestedingsdoel: Lokale geschiedenis voor alle leeftijden.

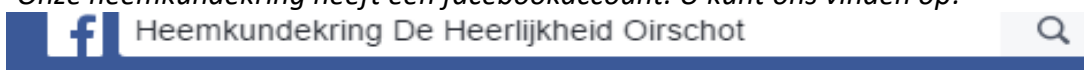
We kunnen u medelen dat deze actie het mooie bedrag van € 244,40 heeft opgeleverd. Wij zeggen alle leden die op de heemkundekring gestemd hebben hiervoor hartelijk dank!

Namens het bestuur

Uitgaven en mededelingen

- 1) *Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:*

- 2) Nieuws over de heemkundekring kunt u vinden op de website via deze link:

www.deheerlijkheidoirschot.nl

- 3) Op 3 oktober jl. waren 27 vrijwilligers van heemkundekring Dye van Best te gast in Groot Bijsterveld in Oirschot. M.m.v. van heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot was er een rondleiding over heden en verleden van het landgoed.

- 4) In het Gemerts Nieuwsblad stond onlangs dat bij archeologische opgravingen op het binnenplein van het kasteel van Gemert muurresten van een middeleeuwse burcht zijn blootgelegd. Een deel daarvan blijft voor publiek behouden.

- 5) Ook zo genoten van het "Sounds of Freedom" concert, ter viering van 80 jaar bevrijding van Oirschot? Dit bijzondere evenement vond plaats op 12 oktober om 20.00 uur in de prachtige setting van de St Petrus Basiliek.

6) Brabants Landschap lanceerde 24 september jl. het Natuurfonds Brabant. Met hulp van particulieren en bedrijven wil men extra grond aankopen voor nieuwe natuur. Zo verbinden we natuurgebieden met elkaar en ontstaat meer leefgebied voor planten en dieren. *Meer info:* [Koop hier jouw m²](#)

7) De provincie Noord-Brabant wil Brabanders meer in aanraking brengen met cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Dat staat in de Uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024-2027 van Gedeputeerde Staten Noord-Brabant. Zo ontstaat een levendig leef- en woonklimaat.

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

Iedere maandag kunt u van 18.30 tot 21 uur in de Heemkamer terecht. U kunt ook een afspraak maken via een mailtje aan het secretariaat.

Er blijft behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die de bezoekers willen ontvangen. Heeft u interesse in dit leuke werk, neem dan contact op met Marina Pasmans. Ook wie een poetskarweitje op zich wil nemen kan dit aan Marina doorgeven: marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 06-2072104).

NB: Hierbij verzoeken wij de leden om wijzigingen van huisadres, telefoonnummer of emailadres s.v.p. zo spoedig mogelijk per mail door te geven aan het secretariaat: secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl

Activiteitenkalender eind 2024 begin 2025

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

Donderdag 21 november	Lezing: 'Brabantse klokken wereldwijd bekend'
Dinsdag 17 december	Lezing: 'Schelmen en Hontsvotten Werck'
Dinsdag 21 januari 2025	Lezing: 'Toponymie van Oirschot'